

Nr 17.

Av herrar **Roos** och **Schlyter**, om anslag till resestipendier åt advokater m. fl.

I två vid 1937 års riksdag väckta motioner (I: 83 och II: 210) hemställdes, att riksdagen måtte bevilja ett anslag å 10,000 kronor att enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas till resestipendier åt domare och domaraspiranter. I motionerna anfördes bl. a. följande.

Betydelsen för dem som arbetade i rättsskipningens tjänst att lära känna rättsförhållanden i främmande länder låge i öppen dag. Särskilt starkt framträdde behovet av en sådan kännedom vid denna tid, då den länge förberedda rättegångsreformen stode inför sitt förverkligande. Den tilltänkta reformen uppbyres av principen om domstolsförhandlingens koncentration och muntlighet. Ett genomförande av denna princip komme att medföra en fullständig omläggning av förhandlingsmetoden i överdomstolarna och även innebära en grundlig omläggning av förfarandet i underrätterna. Sedan flera år tillbaka vore i våra grannländer Danmark och Norge det muntliga processförfarandet genomfört. Studiebesök vid danska och norska domstolar skulle uppenbarligen vara av stor betydelse, då det gällde att i svensk rätt omplantera de moderna processuella principerna. Praktiska studier på ort och ställe av svenska domare skulle säkerligen bättre än något annat underlätta ett införande av muntligheten i vårt rättegångsväsende.

Statsutskottet förklarade i avgivet utlåtande (nr 2, 21:o), att det icke ville förneka, att det — särskilt med hänsyn till den förestående rättegångsreformen — kunde vara av betydelse för domare och domaraspiranter att i våra grannländer Danmark och Norge idka praktiska studier av det muntliga processförfarandet, men fann sig, enär förslaget vore av den art att det i första hand borde prövas av Kungl. Maj:t, böra hemställa, att motionerna icke måtte vinna riksdagens bifall.

I skrivelser till Kungl. Maj:t den 13 september och den 30 oktober 1937 hemställde föreningen Sveriges hovrättsdomare och föreningen Sveriges stadsdomare, att Kungl. Maj:t måtte vid 1938 års riksdag framlägga förslag om anvisande av medel för resestipendier åt domare och domaraspiranter. Det vore enligt föreningarnas åsikt av utomordentlig betydelse, att hovrätternas och underrätternas domare och domaraspiranter bereddes möjlighet att före den väntade processreformens förverkligande genom studiebesök vid främmande domstolar vinna praktisk förtrogenhet med ett på principerna om rättegångens koncentration och muntlighet grundat rättegångsförfarande. Det praktiska genomförandet av rättegångsreformen skulle genom dylika studier i hög grad underlättas.

Vid 1938 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t (Kungl. Maj:ts proposition nr 1, andra huvudtiteln, punkt 35), att till resestipendier åt domare och domar-

aspiranter måtte för budgetåret 1938/1939 anslås ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Härom anförde departementschefen bl. a., att det, enär rättegångsreformen kunde väntas bli genomförd under de närmaste åren, vore angeläget att stipendier bleve att tillgå i så stort antal som möjligt.

Riksdagen beviljade det av Kungl. Maj:t äskade anslaget (Riksdagens skrivelse 2, punkt 26).

Den 29 november 1938 har processlagberedningen till Konungen avgivit sitt förslag till rättegångsbalk.

De skäl, som enligt ovanstående redogörelse anförts för önskvärdheten av att domare och domaraspiranter beredas tillfälle att före rättegångsreformens genomförande genom praktiska studier i våra grannländer förskaffa sig närmare kännedom om hur en på principerna om muntlighet och koncentration byggd process verkar, gälla i lika mån advokaterna.

Genomförandet av det nya muntliga rättegångsförfarandet kommer säkerligen i hög grad att bli beroende på om parternas ombud och biträden snabbt förmå anpassa sig efter de nya och betydligt skärpta krav, som detta förfarande kommer att ställa på dem. Processlagberedningen yttrar härom bl. a.: »Utan ansvarsmedvetna och kunniga ombud försvåras domstolarnas uppgift. Deras avgöranden komma ofta att vila på ett ofullständigt material, och rättsfrågorna erhålla ej den allsidiga belysning, som är påkallad för deras riktiga bedömande. Rättegångens koncentration och muntlighet ställa också större anspråk på ombuden med hänsyn till ett omsorgsfullt förberedande av partens talan och deras förmåga av klar och redig framställning». I den allmänna diskussion, som inom pressen följt på framläggandet av processlagberedningens förslag, ha liknande synpunkter framförts.

Med hänsyn till vad sålunda från olika håll framförts synes det vara ett allmänt rättsvårdande intresse, att möjlighet beredes advokater och sådana juris kandidater i övrigt, som yrkesmässigt ägna sig åt att tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter, att genom praktiska studier i våra grannländer Danmark och Norge förvärva erfarenhet om hur i en muntlig och koncentrerad process parternas talan bör förberedas och utföras.

Tack vare det samarbete, som inletts mellan Sveriges Advokatsamfund samt Det Danske Sagførersamfund och Den Norske Sakførerforening, torde det ej heller behöva uppstå större svårigheter att bereda en stipendiat tillfälle att under någon tid följa arbetet hos en dansk eller norsk advokat.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville bevilja ett anslag å 10,000 kronor att enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas till resestipendier åt advokater och sådana juris kandidater i övrigt, som yrkesmässigt tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter.

Stockholm i januari 1939.

Axel Roos.

K. Schlyter.